

ISTORINĖS ATMINTIES VEIDRODIS

226-oji karo diena

Karo dienas skaičiuojam
Pirštų nelenkdami
Paukščiai raudonom kojom
Vaikščioja dangumi

Dievo karvytės bėga
Pirštais nelyg lašai
Kraujo – jauti jo jėgą
Kartais krauju rašai

Rašalu kraujas virsta
Liudyti dar galįs
Skriejia prilietęs virpstą
Mėnuo kaip kamuolys

Byra nuo kryžiaus rūdys
Verias kiauri delnai
Jie už tave paliudys
Kaip tu išgyvenai

Varpomas karo kulky
Maišomas su žeme
Vienas iš viso pulko
Pasilikai – eime

Varpomas varpo dūžių
Virpantis vieversiais
Medžiai jau be drabužių
Naktį sargybon eis

Šitaip ir vėl praslinko
Šmėkla – pilka diena
Namas be šeimnininko
Badas sapnuos mana

Dalomės kąsnį sprangų
Kaip laikini svečiai
Skaistink vėlėm šį dangų
Laimink atverk plačiai

Tam kad visi sutilptų
Sakalus suk ratu
Šitiek kelių ir tiltų
Žemėje sugriautų

Tieski per dangų lieptą
Vesk debesų keliais
Tiesą nuo mūsų slėptą
Gal nors dangus atskleis

Galgi dangus atleistų
Kaltę... juk be kaltės
Vaikas dar žemę laisto
Dubeniu pilnatis

Gal ta šviesa apgaubs mus
Kai sužerės gaisai
Tai amžinybės gausmas
Aidintis pratisai

Dangų trumpam uždaręs
Dievas ganys lapus
Saulė žvilgės lyg varis
Angelas fleitą pūs

Vainius Bakas,
2022 m. spalio 7 d.

Iš Luhansko srities – į Lietuvą

Per šiuos metus į Lietuvą atvyko beveik 60 tūkst. ukrainiečių. Tačiau mes vis dar labai mažai žinome apie savo naujus kaimynus. Šio interviu herojė – Jelena Nedbailo iš Rubižnės, esančios Luhansko srityje.

Jelena, papasakokite apie savo gyvenimą iki 2022 m. vasario 24 d.

Man 41-i metai. Į Lietuvą atvykau su jauniausia dukra Jaroslava, jai 11 metų. Dabar ji mokosi 6-oje klasėje.

Turiu dar dvi vyresnes dukras, jos – studentės.

Pagal išsilavinimą esu biologė. Pradėjau nuo laborantės, baigusi universitetą dirbau laboratorijos vedėja. Gimtojoje šalyje dirbau trijuose darbuose vienu metu.

Koks buvo jūsų miestas prieš prasidedant aktyviems karo veiksams?

Miestas, kuriame gyvenome – pramoninis. Žmonių – apie 60 tūkst. Gamyklos: kartono ir popieriaus, vamzdžių, chemikalų. Ir daug smulkių privačių pramonės įmonių, kur gaminama plėvelė,

kabeliai. Mūsų miestas garsėjo savo kojineimis. Rubižnės kojines buvo žinomos ir dėvimos visoje Ukrainoje.

Mieste veikė vaistų gamybos įmonė. Medicinos paslaugos buvo labai kokybiškos. Dabar nebėra nieko! Miestas sunaikintas 80 proc. Nuo gegužės vidurio jis buvo visiškai okupuotas.

Kaip vyko jūsų evakuacija?

Rusijos kariuomenė (čečėnai ir LNR) įžengė į mūsų miestą kovo 4 ar 5 dieną. Iš tos miesto dalies, į kurią įžengė kariuomenė, žmonės pradėjo išvykti pas artimuosius. Evakuacija iš miesto nevyko. Meras dingso...

Kovo 7 dieną mieste nutrūko elektros, vandens tiekimas. Elektros pastotė buvo sunaikinta. Viešasis transportas nevažiavo, degalinėse nebuvo kuro.

Iš karto apiplėšė vaistines ir visas parduotuves. Ne tik maisto prekių, bet ir baldų. Plėšė visi. Kaip kariškiai, taip ir vietiniai.

Nukelta į 4 p.

Jelena Nedbailo su šeima.

„Šis kelias pasirinko mane pats“, – sako gestų kalbos vertėja Katerina Borodaj

Maksimas CHODUSHKO

Nemažai visuomenės daliai jie lyg neegzistuoja. Nebent kartais gatvėse galima pamatyti grupes žmonių, aktyviai gestikuliuojančių, atidžiai žiūrinčių vienas į kitą. Prieš kelerius metus lankiau gestų kalbos (GK) kursų ir supratau pagrindinį dalyką – tai paprasti žmonės. Tiesiog jie pasaulį suvokia kitaip nei daugelis iš mūsų. Klausos negali turinčius žmones galima lyginti su užsieniečiais, nes jie turi skirtingą pasaulėžiūrą ir savo kalbą.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Šiandien mūsų istorija – apie gestų kalbos vertėją Kateriną Borodaj ir jos globotinius.

Sutiko dirbti gestų kalbos vertėja manydama, kad tai laikina

K. Borodaj senelis buvo Kramatorsko kurčiųjų draugijos įkūrėjas ir direktorius. Jis taip pat dirbo vakarinės mokyklos mokytoju – mokė žmones su klausos negalia ir buvo tikras savo darbo mylėtojas.

„Kurčiųjų gestų kalbos vertėja – mano pirmasis darbas, kurį gavau iš karto po mokyklos baigimo. Apskritai, GK mano gyvenime egzistuoja nuo pat gimimo, nes mano seneliai yra kurtieji. Išeina taip, kad tam

tikra prasme esu dvikalbė. Kodėl pasirinkau šį kelią? Negaliu viena-reikšmiškai atsakyti į šį klausimą. Greičiau šis kelias mane pasirinko.“

Su senelių draugais mergina susitikdavo ir bendraudavo lankydamą gimines ir pažįstamus. O kai baigė mokyklą, draugijoje kaip tik nebuvo kam vertėjauti, todėl Katerinai buvo pasiūlyta išbandyti save šioje profesijoje. Ir sutiko manydama, kad tai laikina, kol bus surastas profesionalus vertėjas. Tačiau, kaip sakoma, nėra nieko pastovesnio už laikiną. Katerina ir toliau dirbo GK vertėja kurčiųjų bendruomenėje, net kai studijavo universitete ir įgijo kitą specialybę, ir vėliau, kai gavo su draugija nesusijusį darbą.

„Reikia, kad šių žmonių gyvenimas būtų kuo patogesnis“

Norint dirbti GK vertėju, vien kalbos žinojimo neužtenka. Reikia įsisavinti kurčiųjų pedagogikos pagrindus, profesinio ir dalykinio bendravimo etiką ir psichologiją, suprasti daugelį gyvenimo sričių, žinoti naujų žodžių ir terminų reikšmę.

Vertėja priduria: „Tokiam darbui reikia didelio noro, kad žmonių, kurie pasaulį suvokia gestais, gyvenimas būtų kuo patogesnis. Man būti GK vertėja – ne tik darbas. Tai – mano gyvenimas, antra oda, pašaukimas arba karma. Net ir dabartinėje profesijoje.“

Nukelta į 4 p.

Šauliai pristato savo narius

Savo mintimis dalijasi jau beveik tris dešimtmečius šaulių esantis Darius Lapka.

Kiek laiko esate šaulys, kodėl pasirinkote juo tapti?

Šauliu tapau 1994 metais. Besimokydamas mokykloje, mokytojo ir šaulio Jono Virbalo dėka. Bet, manau, dar ir genai savo padarė – senelio brolis buvo šaulys ir giminėje buvo rezistentų.

Kaip vertinate šią patirtį? Ar džiaugiatės savo sprendimu?

Būdamas šauliu įgijau daugybę patirčių, visas išvardyti būtų sunku. Bet visos jos teigiamos ir

naudingos.

Jums asmeniškai reikšmingiausia ir įsimintiniausia buvimo šauliu akimirka.

Reikšmingiausia ir įsimintiniausia akimirka, manau, kaip ir kiekvienam šauliui, yra priesaika.

Žodis, kuriuo apibūdintumėte Ukmergės šaulius.

Kumštis.

Ką patartumėte tiems, kurie svarsto apie tapimą šauliais?

Svarstantiems apie tapimą šauliais patarčiau – NEDVEJOK – TAPK ŠAULIU!

Rekomenduojama knyga ar filmas.

Knyga – A. Ramanausko-Vanago „Daugel krito sūnų...“ Man joje viskas – tikra meilė Tėvynei.

Jeigu turite klausimų apie tapimą

#PAŽINKUKMERGĖSŠAULIUS

DARIUS LAPKA

„Būdamas šauliu įgijau daugybę patirčių, visas išvardinti būtų sunku... bet visos jos teigiamos ir naudingos“

PRISDUNK PRIE MŪSŲ!

UKMERGĖS VYČIO 1002-OJI ŠAULIŲ KUOPA

mą šauliu, siųskite juos el. paštu ukmergessauliukuopa@gmail.com.

Daugiau informacijos apie Ukmergės šaulius #PažinkUkmergėsŠaulius.

Atkelta iš 3 p.

Mano šeima gyveno nuosavame name. Be dukrų, pas mus atvyko dukros draugė ir vyro mama.

Daužydavome kieme buvusio baseino ledą ir jį ištirpindavome vandeniui. Kai iškrito sniegas, rinkdavome jį į kibirus. Šis vanduo būdavo naudojamas tualetui.

Kaimyninėje gatvėje buvo sugriauta duonos kepykla, o šeimininkas dalino miltus.

Mūšiai mieste tęsėsi. Vyko nuolatiniai apšaudymai. Skraidė sviediniai. Mes iš karto nusileisdavome į rūšį. Sėdėjome tamsoje. Taip pat žvakės.

Laikui bėgant apšaudymai dažnėjo. Gatvėmis važinėjo tankai ir šarvuočiai. Matėme juos pro langą.

Rytis matydavome mašinas su baltais kaspinais ir užrašais „vaikai“. Žmonės išvažiuodavo. Matėme su lagaminais einančius žmones.

Apšaudymai jau vykdavo ir naktimis. Atsiguldavome miegoti, bet negalėdavome užmigti ir meldėmės. Vaikai pabudavo po kiekvieno bumbtelėjimo.

Taip išsilaukėme 3 savaites. Vieną vakarą danguje pasirodė švytėjimas, pasikartojantis kelis kartus, lydimas sprogimų. Kaip mums vėliau buvo pasakyta, tai – „smerčiai“.

Mano jauniausia dukra sugniaužė rankas į kumščius ir pasakė: „Daugiau čia nepasiliksiu.“

Vyresniųjų dukterų vaikinais tarnauja Ukrainos ginkluotosiose pajėgose. Vienas iš jų rado savanorį, kuris galėjo mus išvežti. Iki evakuacijos vietos reikėjo eiti daugiau nei tris kilometrus.

Nusprendėme, kad važiuos visos trys dukros ir jų draugė. Sukrovėme po lagaminą. Pačius pagrindinius bei praktiškus pavasariui daiktus. Turėjome išvykti 7 val. Savanoris patarė, kuriuo keliu eiti, o kurį geriau aplenkti – daugelis žmonių nepasiekė evakuacijos vietos, lavonai su lagaminais šalia tiesiog gulėjo gatvėse.

Ryte su vyru nusprendėme, kad negalime dukrų paleisti vienų ir taip pat eisime.

Iš pradžių ėjome, paskui bėgome. Dviejose vietose už mūsų nugarų atsakė sviediniai ir sprogo.

Aš galvojau: „Tik kad pabėgti, tik kad pabėgti.“

Mūsų mikroautobuse buvo 27 žmonės. Kai kurie sėdėjo ant lagaminų, kiti – pritūpę ar tiesiog ant grindų. Man ašaros liejosi upeliu, supratau, kad visiems laikams palieku gimtąjį miestą.

Sustojome Slovjanske. Išlipau ir likau labai nustebinta. Dienos šviesa, veikiančios parduotuvės ir bankomatai, dviratininkai, pėstieji... Per tris savaites tiesiog užmiršome civilizuotą gyvenimą. Mūsų egzistavimas apsiribojo tik tuo, kad pavalgyti ir laiku patekti į rūšį.

Kaip jūs atsidūrėte Lietuvoje? Dniepropetrovsko srityje nusprendėme pradėti nuo darbo paieškos, nes pinigų turėjome labai mažai.

Vyriausioji dukra trečią dieną jau išėjo į darbą. Išsinuomojome butą sau, paskui antrą – mamoms ir močiutei. Aš taip ir neradau darbo.

Gyvenome įprastai, tačiau oro antskrydžiai ir nesibaigiančios sirenos tiesiog vedė iš proto. Savanoriai pasiūlė evakuotis į Lietuvą, Austriją ar Norvegiją ir sutikome.

Kelias nebuvo lengvas. Autobusu 19 valandų važiuojome į Lvivo sritį. Ten mus apgyvendino internatinėje mokykloje. Labai gerai pasitiko. Nusiprausėme po dušu, pavalgėme, išsimeigojome ir važiuojome toliau. 10 valandų stovėjome muitinėje. Lenkijoje mus taip pat labai gražiai pasitiko, pamaitino ir davė išsinešti vandens. Iki Lietuvos važiuojome dar 9 valandas.

Kokia pagalba jums teikiama Lietuvoje?

Į Lietuvą atvykome balandžio 10 d. Savanoriai viską organizavo aukščiausiu lygiu. Mus pasitiko, išdavė SIM korteles, užregistravo, davė arbatos ir užkąsti. Ilgiausia procedūra – būsto paieška. Tačiau savanoriai rado ir laisvą būstą, ir darbą.

Mus apgyvendino Sudervės kaime. Dukra ten pradėjo lankyti lenkų mokyklą. Tiek direktorė, tiek mokytojai mus priėmė labai nuoširdžiai. Mano dukrai labai

patinka mokykla. Vėliau Avižienių kaime išsinuomojome namą, dukra važinėja į mokyklą.

Grįžti mums nėra kur. Miestas okupuotas, namas sudegė iki pamatų. Giminių namuose ir butuose nėra langų, durų, sienos išdaužytos, įgriuvusios lubos...

Kokios organizacijos jums suteikdavo pagalbą Lietuvoje?

Lietuvoje yra daug žmonių, kuriems noriu pasakyti AČIŪ! LABAI AČIŪ! Už neįkainojamą pagalbą. Būsto paieška, dokumentų vertimai, buitines reikmenys, maistas, patarimai ir rekomendacijos. Kiekvieno pagalbą prisiminsime amžinai!

Gyvenime užtikrintai stovėjau ant kojų ir pati visiems padėdavau. Todėl visko netekus labai sunku. Galiu drąsiai teigti, kad lietuviai mus priėmė atvira širdimi! Jei būtų įmanoma, visus šiuos žmones išvardinčiau vardais.

Akimirkų, žinoma, buvo įvairių. Pavyzdžiui, šalia mūsų dirbęs lietuvis statybininkas sakė: „Jums gerai, jums išmokėjo pašalpas.“ Buvo ir pikta, ir skaudu. Tuos 147 eurus (vienkartinę pašalpą, kurią gavome praėjus porai mėnesių po atvykimo) mielai atiduotume, kad tik susigrąžintume savo seną gyvenimą!

Jums padėjo valstybinės įstaigos, savanoriai. Kokia pagalba buvo reikšmingiausia?

Galю pažymėti, kad Lietuvoje – daug savanorių. Tai nuostabu! Paprasti žmonės persmelkti mūsų sielvarto ir tikrai nori padėti. Duok Dieve, jiems stiprybės ir sveikatos. Ir kad nei jie, nei jų vaikai, nei anūkai niekada nepažintų karo!

Apsigyvenus buvo nepatogu dėl informacijos stokos, susisiekti, buvo sunku aplankyti bet kokius humanitarinius centrus. Į nemokamus lietuvių kalbos kursus registravusi 4 kartus. Bet nepatekau. Gavau atsakymą, kad anketų gauta labai daug.

Dabar lankau mokamus kursus. Šiek tiek apmaudu, nes yra žmonių, kurie atvažiuo iš saugių Ukrainos regionų, bet įsigudrina pasinaudoti visomis ES lengvatomis.

Labai ačiū Lietuvos Vyriaus-

Sugriauti ukrainiečių namai.

sybei už nemokamas keliones ir nemokamą maitinimą mokykloje ir visiems mokesčių mokėtojams už šių išlaidų padengimą.

Ar jums pavyko gauti darbą?

Mes dirbti pradėjome nuo pirmųjų dienų Lietuvoje. Aš gavau kambarinės darbą. Tačiau atlyginimas pasirodė mažesnis nei žadėtas minimumas, o pareigos – ne tik kambarinės.

Labai noriu dirbti pagal savo biologės specialybę!

Tiesa, viskas yra labai nelengva. Kita šalis, kita kalba, ne tavo namai, šalia nėra giminių ir draugų, apsisvelki svetimais drabužiais. Norisi, kad bent darbas būtų tavo, kurį dirbai ankstesniame gyvenime.

Kaip vertinate iniciatyvas uždrausti Rusijos piliečiams atvykti į Europos šalis?

Esu šokiruota dėl to, iki ko priėjo Rusijos prezidentas. Bet manau, kad paprastas gyventojas negali daryti įtakos jo sprendimams. Galima kalbėti apie mitingus, bet jie ne visada atneša norimą rezultatą. Toje šalyje

negalima kalbėti apie žodžio laisvę. Ten tik – diktatūra ir prievarta.

Manau, kvaila vyti rusus iš ES šalių. Žmonės seniai atvyko, susitvarkė gyvenimą, dirbo, mokėjo mokesčius. Kodėl jie turėtų atsakyti už pamišusio prezidento veiksmus? Nors nukentėjau nuo Rusijos agresijos, rusų nekeikiu. Karas niekada nepasibaigs, jei keršysime.

Vis daugiau galvoju apie savo, asmeninį gyvenimą. Ieškau atsakymų: kodėl? Visą gyvenimą dirbau, po trupinėlių investavau į namą. Niekas nieko nedavė. Ir aš likau be namų, be viso turto, be mėgstamo darbo. Žinia apie sugriautą namą keliems mėnesiams mane buvo visai išmušusi iš vėžių. Kodėl mano vaikai prarado viską? Kodėl mano močiutė turi klaidžioti? Kodėl turiu gyventi nuo cento iki cento ir školose?

Kalbino Vladislava Sokolova

„Šis kelias pasirinko mane pats“, – sako gestų kalbos vertėja Katerina Borodaj

Gestų kalbos vertėja Katerina Borodaj.

Atkelta iš 3 p.

Esu mokytoja defektologė ir naudoju GK.“

K. Borodaj – Ukrainos gestų

kalbos vertėjų ir žmonių su negalia asociacijos narė, atskiro asociacijos padalinio Donecko srityje pirmininkė, sertifikuota ukrainiečių gestų kalbos vertėja ir mokytoja defektologė.

„Reikia ypatingos paramos“

Katerina sako, kad, deja, dėl karo ji Kramatorską paliko. Tačiau nepraranda ryšio su savo globotiniiais. „Karo pradžioje, kai mieste dar liko daug Kramatorsko kurčiųjų, verčiau jiems oficialius pranešimus apie įvykius mūsų mieste.

Daug pranešimų – apie oro antskrydžių sirenų veikimą ir paleidimą, oficialių institucijų, parduotuvių, bankų darbą, humanitarinės pagal-

bos išdavimą ir pan. Aš rašiau mūsų grupėje „WhatsApp“, konsultavau telefonu per mesendžerį ir SMS.“

Dauguma kurčiųjų buvo evakuoti iš miesto. Vieni išvyko į saugesnius Ukrainos miestus, kiti – į užsienį. Katerina sako, kad naujoje gyvenamojoje vietoje jie pamažu prisitaiko. Labai padeda vietinės kurčiųjų bendruomenės, kiti evakuoti GK vertėjai, Ukrainos gestų kalbos vertėjų ir žmonių su negalia asociacijos vertėjai.

Priėmė kurčiuosius iš Kramatorsko

Tarp Europos šalių, į kurias dėl karo išvažiuojo K. Borodaj globotiniai, yra Lenkija, Norvegija, Šveicarija, Latvija, Vokietija. Katerina mums papasakojo keletą istorijų apie jų evakuaciją.

Vienoje kurčiųjų šeimoje moteris sirgo onkologine liga. Prasiėjęs karui jai buvo atliktas dar vienas chemoterapijos kursas. Kai Kramatorsko onkologijos

centras buvo evakuotas, Katerinos globotinei neliko nieko kito, kaip išvykti ten, kur galėtų baigti gydymą. Iš pradžių jie nuvažiuo į miestelį netoli Čerkasų, bet net ir ten nesijautė pakankamai ramūs, o paskui išvyko į Vokietiją. Ten pavyko baigti gydymą.

Kita šeima su paaugliu sūnumi – visi negirdintys – taip pat išvyko į Vokietiją.

Vaikinas iš karto įstojo į kurčiųjų ir neprigirdinčių vaikų mokyklos baigiamąją klasę, sėkmingai baigė mokslus, vienu metu studijuodamas ir vokiečių, ir vokiečių gestų kalbos. Tokiose mokyklose ukrainiečiams mokiniams padeda mokytojų padėjėjai, kalbantys ukrainietiška arba rusiškai. O nuo šių mokslo metų jaunuolis tęs mokslus kalbų kursose.

Katerina pasakoja: „Kai kurios Europos šalys valstybinio lygiu siūlo studijuoti šalies, kurioje yra evakuoti klausos negalią turintys žmonės, GK. Pavyzdžiui, Airijoje, baigus tokius

kursus ir išlaikius baigiamąjį egzaminą, galima gauti valstybės pripažintą pažymėjimą, patvirtinantį tam tikrą GK žinių lygį.“

Prieš karą Kramatorsko kurtieji dirbo Novokramatorsko mašinų gamykloje, parduotuvėse, drabužių fabrike ir įvairiose nedidelėse privačiose įmonėse. Šiuo metu kurčiųjų mieste likę nedaug – apie 40. Jie neranda darbo mieste. Žinoma, dabartinėmis sąlygomis jiems labai sunku ir dėl nutraukto šildymo, ir dujų tiekimo.

Oro antskrydžių metu Kramatorske klausos negalią turintiems žmonėms padeda programa „Alert“, siunčianti žinutes su vibracija į telefoną. Kiekvienas iš likusių mieste turi savų motyvų, kodėl neišvyksta.

O dauguma tų, kurie paliko Kramatorską, planuoja grįžti namo.

www.kramatorskpost.com
2022 m. spalio 21 d.

Vertė Vladislava Sokolova